

DREPT COMPARAT - PROFESIA DE CONSILIER JURIDIC

Franta – nu există profesia de consilier juridic, Franța unificând cele două profesii, de avocat și de consilier juridic, prin Legea nr. 1259/1990 pentru modificarea Legii nr. 1130/1971 privind reforma unor profesii judiciare și juridice. Potrivit art. 1 din această lege, se creează o profesiune nouă, liberală și cu caracter independent, ai cărei membri se numesc avocați, care substituie vechile profesii de avocat și consilier juridic.

În privința formelor de exercitare a profesiei, legea franceză prevede posibilitatea profesării cu titlu individual, dar și în cadrul unei asociații, al unei societăți civile profesionale, al unei societăți în participațiune. Avocatul poate fi membru al unui grup de interes economic sau al unei grupări europene de interes economic, dar profesia de avocat poate fi exercitată și în calitate de avocat salariat sau de colaborator al unei asociații sau societăți de avocați.

Totodată, numai membrii profesiilor juridice reglementate pot exercita activități de consultanță juridică și de redactare de acte sub semnătură privată, cu titlu principal (avocați, executori judecătorești, administratorii și mandatarii judiciari). Profesorii de discipline juridice pot oferi consultații juridice, dar nu sunt autorizați de a redacta acte sub semnătură privată.

Membrii altor profesii reglementate, altele decât cele juridice, nu pot exercita decât cu titlu accesoriu activitățile enumerate anterior, în limitele reglementărilor care le sunt aplicabile (este cazul experților contabili, de exemplu).

Belgia – între profesiile juridice se face distincție între profesia de avocat și alte profesii precum bancherii, **juriștii de întreprindere**, care sunt mandatați a oferi consultații juridice.

Legea care reglementează profesia de jurist de întreprindere este legea din 1 martie 2000, prin care se creează **Institutul de juriști pentru întreprinderi**. Institutul are ca scop **stabilirea regulilor de deontologie** care guvernează activitatea de jurist de întreprindere și asigurarea respectării acestora, **întocmirea listei membrilor săi, promovarea activității de jurist de întreprindere, supravegherea pregătirii membrilor săi în domeniul juridic**. Institutul conferă calitatea de membru al Institutului tuturor persoanelor fizice care o solicită și care îndeplinesc următoarele condiții:

1. să fie titular al unei diplome de doctor sau licențiat în drept sau notariat sau al unei diplome străine echivalente;
2. să fie obligat, printr-un contract de muncă sau un statut, de o întreprindere publică sau privată, care exercită în Belgia o activitate economică, socială, administrativă sau științifică, inclusiv federațiile de întreprinderi;
3. să furnizeze în favoarea acestei întreprinderi studii, consultații, redactarea actelor, consilierea și acordarea de asistență în materie juridică;
4. asumarea, în principal, a responsabilităților care se află în domeniul dreptului.

Nicio persoană nu poate avea titlul de jurist de întreprindere care nu îndeplinește condițiile stabilite mai sus și dacă nu a primit din partea Institutului calitatea de membru al Institutului și autorizația de a avea funcția de jurist de întreprindere.

Slovacia - doar avocații pot oferi servicii juridice, neexistând alte entități sau organisme înregistrate care să ofere astfel de servicii. Totuși, există posibilitatea de a angaja o persoană care să ofere servicii juridice. Este un raport de muncă obișnuit prevăzut de Legea nr.311/2001 Coll, Codul muncii, cu modificările ulterioare. În Slovacia, nu folosim termenul *consilier* când ne referim la această persoană, această persoană se numește pur și simplu *avocat* (company lawyer). Potrivit Legii nr.586/2003 cu privire la profesia de avocat, angajatul unei entități fizice sau juridice poate oferi servicii juridice persoanei cu care are raporturi de muncă sau raporturi de muncă similare numai în situația în care acest lucru face parte din obligațiile ce reies din acest raport.

Polonia – există profesia de consilier juridic, reglementată de Legea consilierilor juridici din 1982. Profesia de consilier juridic constă în acordarea consultanței juridice, iar, în special, în acordarea de sfaturi juridice, în formarea de opinii juridice, în elaborarea proiectelor de acte juridice, precum și în prezentarea în fața tribunalelor și a funcționarilor. **Consilierii juridici sunt organizați pe principiile autoadministrării profesionale; ca unități organizatorice de autoadministrare care au personalitate juridică sunt camerele regionale ale consilierilor juridici și Curtea Națională a Consilierilor juridici. Controlul asupra activității de autoadministrare este exercitat de către ministrul justiției în sfera și formele definite de lege.**

Consilierul juridic își exercită profesia ca angajat, pe baza unei înțelegeri civilo-juridice, în cancelaria unui consilier juridic, precum și ca asociat într-o societate civilă, de parteneriat sau în comandită. Consilierul juridic care își exercită profesia ca angajat ocupă un post independent subordonat nemijlocit conducerii unității angajatoare. Consilierul juridic care își exercită profesia în cadrul unui raport de muncă poate fi angajat simultan în mai multe unități organizatorice, dar fără să depășească o normă.

Dreptul de a exercita profesia de consilier juridic începe din momentul înregistrării pe lista consilierilor juridici și a depunerii jurământului. Pe lista consilierilor juridici poate fi înscris acela care: a absolvit studii superioare de drept în Republica Polonă și a obținut titlul de magistrat sau cu studii superioare de drept peste hotare, recunoscute în Republica Polonă; beneficiază pe deplin de drepturile publice; are deplină capacitate pentru activități juridice; are un caracter integru; și-a făcut stagiatura de consilier în Republica Polonă, urmată de susținerea unui examen.

Letonia - consilierii juridici reprezintă o categorie distinctă față de avocați. **Consilierii juridici își desfășoară activitatea în cadrul unui raport de muncă (pentru diferite asociații, instituții de stat - ministere);** aceștia pot reprezenta angajatorii și angajații în cauze legale, pot oferi informații juridice, pot întocmi cereri, documente, contracte etc. Ca orice altă persoană fizică și având în vedere restricțiile prevăzute în Codul de procedură civilă și Codul de procedură administrativă, consilierul juridic poate fi un reprezentant autorizat în cauzele civile și administrative, însă el nu poate acționa și în cauzele penale.

Diferența dintre un consilier juridic și un avocat constă în faptul că **un consilier juridic este obligat să ofere servicii juridice doar pentru angajatorul său, în funcție de contractul de muncă, în timp ce un avocat reprezintă interesele oricărei persoane (fizice sau juridice) care l-a angajat pe baza unui contract de mandat.** Cerințele pentru ca o persoană să poată desfășura activități specifice consilierului juridic sunt stabilite de către angajator. Cerința minimă o reprezintă

studiile juridice. În Letonia, angajatorul consilierului juridic este responsabil cu controlul/supervizarea activităților profesionale ale acestuia, neexistând un registru al consilierilor juridici.

Finlanda - nu există profesia de consilier juridic. Totodată, pot oferi servicii juridice nu doar avocații supuși controlului profesional, ci și alte persoane. Există foarte multe persoane instruite din punct de vedere juridic care își desfășoară activitatea în cadrul guvernului, organizațiilor municipale sau în sectorul privat. La sfârșitul anului 2009, un grup de lucru al Ministerului Justiției a venit cu propunerea ca avocatura să poată fi practică doar de către avocați, precum și de către avocații care își desfășoară activitatea în cadrul **Birourilor de asistență juridică de stat** sau de către orice altă persoană instruită din punct de vedere juridic și care a fost autorizată să acționeze în cauze penale sau civile. Cu alte cuvinte, toți avocații care reprezintă în instanță vor fi supuși controlului și vor respecta normele de conduită ale profesiei de avocat. În cazul în care această reformă legislativă va fi pusă în aplicare, ea va mai aduce în jur de 700 de avocați supuși controlului profesional pe lângă cei aproape 2000 de avocați și avocați aparținând Birourilor de asistență juridică de stat care sunt supuși deja controlului profesional.

Cehia - nu există profesia de consilier juridic; avocații care lucrează pentru companii sau instituții ale statului își pot reprezenta în instanță angajatorii în cauze civile și comerciale, atunci când prezența unui avocat nu este obligatorie. O persoană juridică este reprezentată în relațiile juridice de către organul prevăzut de lege (potrivit Codului comercial), ce nu este obligatoriu a fi avocat. O persoană fizică poate, de asemenea, fi reprezentată în instanță (în probleme de drept civil) de orice altă persoană cu capacitate deplină (nu sunt necesare cunoștințe juridice).

Portugalia - consultanța juridică este oferită de avocați (lawyers) și **reprezentanți juridici** (solicitors). Având în vedere faptul că avocații și reprezentanții juridici (solicitors) oferă consultanță juridică, aceste profesii sunt controlate de către asociațiile specifice. Astfel, avocații sunt controlați de către Asociația Baroului din Portugalia, iar reprezentanții juridici (solicitors) de către Camera reprezentanților juridici. Aceste asociații urmăresc respectarea condițiilor necesare pentru intrarea în fiecare din aceste profesii și sunt abilitate să dispună măsuri disciplinare atunci când se constată încălcarea normelor de conduită profesională.

Reprezentanții juridici sunt profesioniști independenți care oferă clienților consiliere juridică și reprezentare juridică în instanță, în limitele impuse de către statutul lor și legislația procedurală. Aceștia pot reprezenta părțile în instanță, printre altele, în toate cazurile în care reprezentarea juridică de către un avocat (advogado) nu este obligatorie.

Reprezentanții juridici pot oferi, de asemenea, clienților, reprezentare juridică în afara instanței, de exemplu, în fața administrației fiscale, birourilor notariale, birourilor de registratură și organismelor de administrație locală.

Accesul la această profesie necesită o diplomă de absolvire a facultății de drept recunoscută oficial în Portugalia și înregistrare prealabilă în Asociația Baroului sau o diplomă de licență în studii de reprezentare juridică recunoscută oficial în Portugalia. În oricare caz, trebuie să parcurgă o perioadă de stagiu. Înregistrarea în cadrul Camerei Reprezentanților Juridici (Câmara dos Solicitadores) este necesară pentru a exercita profesia de reprezentant juridic în Portugalia.

Anglia și Țara Galilor – nu există o profesie echivalentă celei de consilier juridic; în aceste două țări **avocații consultanți** ce au statut de salariat (*in-house solicitors*), **avocații pledanți** ce au statut de angajați (*in-house barristers*), precum și ceilalți **juriști salariați** îndeplinesc același rol ca și consilierul juridic. Majoritatea avocaților consultanți își desfășoară activitatea în cabinete private, care sunt parteneriate de avocați consultanți care oferă servicii clienților. Aceste cabinete pot avea o practică generală, acoperind multe domenii juridice sau pot fi specializate într-un anumit domeniu. Alții își desfășoară activitatea în calitate de avocați consultanți angajați în administrația centrală și locală, Parchetul Coroanei, curțile magistraților, organizații industriale sau comerciale sau alte organisme. Avocații consultanți pot alege tipul de mediu care li se potrivește.

În general, avocații consultanți oferă consiliere juridică clienților. Dacă acești clienți trebuie reprezentați ulterior în instanțele superioare din Anglia și Țara Galilor, avocatul consultant va apela în general la un avocat pledant care va conduce acțiunea în instanță. Totuși, un avocat pledant nu este întotdeauna necesar, deoarece avocații consultanți cu calificare adecvată au dreptul de a pleda (însemnând că au drepturi de a-și reprezenta clienții) în fața instanțelor superioare.

Danemarca – există profesia de consilier juridic; consilierii juridici nu fac parte doar din Asociația daneză a baroului avocaților și a practicienilor în drept, ci pot alege să devină membri ai asociației consilierilor juridici (Danske Virksomhedsjurister – DVJ). În prezent, aproximativ două treimi din membrii asociației DVJ dețin un certificat de practică în avocatură. DVJ reprezintă în general interesele profesionale ale consilierilor juridici. De asemenea, aceasta încearcă să promoveze recunoașterea și înțelegerea poziției și a importanței crescute a consilierilor juridici interni pentru comunitatea comercială, autorități, ONG-uri și pentru societate, în general. DVJ este membră a Asociației europene a consilierilor juridici din societățile comerciale (ECLA). În Danemarca, consilierii juridici care au certificat de practică trebuie să respecte exact aceleași reglementări ca avocații cu drept de practică privată. Legea privind administrarea justiției nu face distincție între cele două categorii de avocați, ambele fiind incluse în Asociația daneză a baroului avocaților și a practicienilor în drept.

Acest lucru înseamnă că, în general, consilierii juridici au același statut juridic ca alți avocați în ceea ce privește codul deontologic, secretul profesional, confidențialitatea client-avocat, privilegiul juridic etc. Singura excepție de la aspectul statutului juridic egal se referă la persoanele care pot fi reprezentate de un consilier juridic în temeiul certificatului de practică în avocatură al acestuia. Posibilitatea juridică de a acționa în calitate de consilier juridic este privită ca o excepție tacită de la articolul 124 din Legea privind administrarea justiției, care reglementează tipul de întreprindere pe care o poate reprezenta un avocat. Prin urmare, cu excepția situației în care consilierul juridic practică avocatura separat față de locul său de muncă, acesta poate utiliza titlul de avocat numai atunci când reprezintă întreprinderea sau organizația angajatoare. Cu alte cuvinte, dacă angajatorul îi solicită consilierului juridic să îi furnizeze consiliere juridică unui client sau unui membru, titlul de avocat nu poate fi invocat în acest caz, cu excepția situației în care avocatul intern practică avocatura separat față de locul său de muncă și îl consiliază pe client sau membru în capacitatea sa de avocat privat.

Principalele caracteristici ale legislației privind consilierii juridici pot fi descrise după cum urmează:

- un consilier juridic trebuie să acționeze în conformitate cu codul deontologic. Aceasta include îndeplinirea pe deplin a atribuțiilor, în mod conștiincios și consecvent, ținând cont în mod corespunzător de interesele clientului. Consilierea trebuie furnizată cu promptitudinea necesară.
- contractele de consultanță juridică trebuie să se încheie în scris.
- un consilier juridic nu are obligația de încheiere a unei asigurări de răspundere profesională, dar informații în această privință trebuie incluse în contractul de consultanță juridică
- un consilier juridic trebuie să informeze clientul cu privire la prețul consilierii juridice.
- un consilier juridic nu poate să primească proprietate fiduciară.
- un consilier juridic nu poate oferi asistență unui client atunci când are un anumit interes personal sau financiar legat de finalitatea cauzei.
- un consilier juridic este supus unui cod deontologic emis de Ministerul Justiției. Ombudsmanul consumatorului supraveghează dacă acesta respectă legea și codul deontologic.

Ungaria – există profesia de consilier juridic; atribuția principală a consilierilor juridici este de a facilita funcționarea organizației în cadrul căreia sunt angajați. Consilierii juridici exercită reprezentarea legală din cadrul organizației care i-a angajat, oferă consiliere și informare juridică; redactează cereri, contracte și alte documente și participă la organizarea activității juridice. Ca regulă generală, consilierii juridici – spre deosebire de avocați – își desfășoară activitățile (care nu sunt la fel de vaste precum cele ale avocaților) în calitate de **angajați. Remunerația consilierilor juridici se bazează pe normele privind contractele de muncă.**

Orice persoană înscrisă în registrul administrat de către instanța departamentală – din Budapesta (și anume, de Tribunalul Budapesta) – poate deveni consilier juridic (Fővárosi Bíróság). Candidații trebuie:

- să aibă cetățenia unuia din statele membre semnatare ale Acordului privind Spațiul Economic European;
- să nu aibă cazier judiciar;
- să posede o diplomă de studii superioare;
- să fie declarat admis la examenul profesional în drept organizat în Ungaria și
- să fie înscris în registru.

În anumite cazuri, Ministerul Justiției poate acorda scutire de la îndeplinirea condiției privind cetățenia.

SCURTĂ ANALIZĂ COMPARATIVĂ A UNOR SISTEME DIN EUROPA ÎN CEEA CE PRIVEȘTE ASISTENȚA ȘI REPREZENTAREA STATULUI ÎN JUSTITIE

Slovenia: existența unui corp de **avocați publici (avocați ai statului)**. Astfel, în Slovenia, organizarea, funcționarea și competențele avocatului public sunt stabilite potrivit Legii avocatului public nr. 20/1997. Avocatul public reprezintă statul sloven și alte subiecte de drept public determinate de lege în fața instanțelor, interne, străine sau internaționale. De asemenea, avocatul public are și alte atribuții determinate de legi speciale în domeniul: dreptului penal, contravențional, fiscal, exproprieri, contencios administrativ, legea autonomiei locale, ajutorul public judiciar, etc.

Există un Oficiu Central și 8 oficii regionale, legea stabilind competența de reprezentare, asistență și consultanță ce se asigură de aceste oficii pentru statul sloven.

Prin urmare, în Slovenia se face distincție între consultanța/asistența juridică din domeniul public și cea din domeniul privat.

În Spania, Direcția de servicii juridice pentru stat este organul coordonator al tuturor serviciilor juridice ale statului și instituțiilor publice, reglementate de Legea nr. 52/1997 și Regulamentul serviciului juridic al statului, aprobat prin decretul regal nr. 997/2003. Corpul avocaților statului există în Spania din anul 1883 și a întâmpinat în timp multe probleme până a ajuns la recunoașterea importantă de care se bucură azi în statul spaniol.

Atribuții:

- acordarea de consiliere juridică pentru administrația centrală a statului și organismelor autonome și, când se prevede expres, pentru celelalte entități și organisme publice, societăți comerciale statale și fundații publice;
- reprezentarea și apărarea statului și organismelor sale autonome, organelor constituționale și a celorlalte entități enumerate în paragraful precedent, în fața Curții Constituționale, tuturor instanțelor interne și internaționale și în proceduri înaintea judecătii sau extrajudiciare, interne sau internaționale;
- asistență juridică în domeniul dreptului Uniunii Europene, ca și reprezentarea și apărarea Regatului Spaniei în fața organelor jurisdicționale ale UE, CEDO și în fața oricăror ale organe internaționale de apărare a drepturilor omului. De asemenea, asigură asistența juridică a regatului Spaniei în fața altor organisme internaționale, și ori de câte ori se asigură și reprezentarea și apărarea statului, organismelor autonome, entități publice, societăți comerciale de stat și fundații publice, în fața organelor constituționale, a jurisdicțiilor sau în cursul procedurilor extrajudiciare în străinătate.
- Apără și reprezintă funcționarii statului, când este vorba despre probleme legate de funcția pe care o ocupă;
- Efectuarea de lucrări de investigare și de organizare a activităților care au ca finalitate cunoașterea și distribuirea de materiale și probleme juridice, organizarea formării și perfecționării personalului din serviciile juridice ale statului, în colaborare cu Centrul de Studii juridice sau cu Institutul Național de Administrație;

- Gestiunea economico-financiară și bugetară al serviciului juridic al Statului și administrarea și gestionarea corpului de avocați ai statului.

Organizarea acestei direcții generale:

- șeful direcției – avocatul general al statului;
- subdirecția generală – servicii de consultanță;
- subdirecția generală – servicii de contencios;
- subdirecția generală - dreptul UE și drept internațional;
- subdirecția generală – coordonare și audit;
- direcție de studii;
- subdirecția generală drept constituțional și drepturile omului;
- secretariatul general.
- Diferite direcții care coordonează avocații generali ai diferitelor entități publice care sunt supuși organic și funcțional direcției generale;
- Unitate specială împotriva fraudei și corupției.

Avocații publici sunt funcționari publici care susțin niște examene de admitere în profesie, foarte dure, recunoscute atât intern, cât și internațional.

Avocații publici se pot constitui în asociații pentru apărarea intereselor lor.

În Italia, instituția Avocatului statului este una de tradiție, de peste 120 de ani și este alcătuită dintr-un corp de juriști, care reprezintă, apără și consiliază administrația de stat sau, mai general, toate instituțiile statului, apărând interesele patrimoniale și nepatrimoniale ale statului și ale altor entități publice. Atribuții:

- contencios: reprezintă și apără în instanță administrația statului, în toate aspectele;
- consultanță: acordă consultanță juridică administrației statului, în toate domeniile juridice;
- examinarea proiectelor de lege sau alte acte normative, a contractelor sau tranzacțiilor cu statul

Instituții care sunt reprezentate, apărate și li se asigură consultanță:

- Președinția Republicii, Camera și Senatul, Guvernul, Curtea Constituțională, Consiliul de stat, Curtea de Conturi etc;
- Organele judiciare (casație, curțile de apel etc)
- Toate celelalte instituții administrative ale statului;
- Alte entități nestatale care sunt însă sub tutela statului, chiar și entități economice;
- Reprezentanțe diplomatice sau alte organe în exterior.

Se apreciază că avantajele unui astfel de sistem sunt acelea că se abordează unitar interesele statului, indiferent de instituție;

- control unic al activității de apărare a statului;
- viziune convergentă a problematicii funcției administrative;
- reducere semnificativă a cheltuielilor cu asistența juridică.

Legea garantează Avocaturii de stat autonomie și independență în raport cu entitățile statului. Oficiile de avocatură sunt în subordinea Avocatului general al statului, care depinde de primul-ministru, dar această ierarhie administrativă nu aduce atingere autonomiei tehnico-profesionale a acestei instituții.

Instituțiile statului sunt obligate să furnizeze orice informație, documente pentru exercitarea funcției avocatului de stat.

La nivel central există Avocatura generală, iar la nivel regional, oficiile de avocatură districtuale.

Avocatul general este numit de Președinte, la propunerea primului-ministru.

Franta - Avocații Consiliului de Stat și ai Curții de Casație constituie o **profesie distinctă**: aceștia sunt funcționari ministeriali, numiți în funcție prin ordinul ministrului justiției, iar atunci când reprezentarea în fața instanțelor supreme este obligatorie, au drepturi unice de reprezentare. Statutul lor rezultă în principal din ordonanța din 10 septembrie 1817 care instituie ordinul avocaților la Consiliul de Stat și la Curtea de Casație, din decretul din 28 octombrie 1850, precum și din decretul nr. 91-1125 din 28 octombrie 1991 privind condițiile de acces la această profesie.

De la emiterea ordonanței din 10 iulie 1814, numărul avocaților în Consilii este stabilit în mod irevocabil la șaizeci.

Avocații din Consilii formează un **ordin autonom** în fruntea căruia se află un președinte asistat de către un consiliu al Ordinului format din 11 membri. Această instanță elaborează regulamentul de ordine internă, examinează eventualele candidaturi, asigură disciplina profesională, precum și reprezentarea profesiei.